

Sygn. akt I UK 240/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Kwaśniewski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania H. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o ustalenie nie podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia

działalności gospodarczej za okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 1999 r.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 lutego 2010 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 13 maja 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, dalej jako „organ rentowy” decyzją z dnia 12 listopada 2008 r., dalej jako „zaskarżona decyzja” stwierdził, że H. Z., dalej jako „wnioskodawczyni” podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w

okresie od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 1999 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawczynie domagała się jej zmiany wskazując, iż powinna być wyłączona z obowiązku ubezpieczenia społecznego w spornym okresie, albowiem przebywała w tym czasie na zasiłku macierzyńskim.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z dnia 12 lutego 2009 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że wnioskodawczynie w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 1999 r. nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd pierwszej instancji ustalił między innymi, że wnioskodawczynie od 1 kwietnia 1993 r. do 27 sierpnia 2000 r. była zatrudniona w O. Korporacji [...] na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku inżyniera budowy. W okresie od 25 marca 1998 r. do 7 listopada 1998 r. korzystała ze zwolnienia lekarskiego. Od dnia 7 listopada 1998 r. przebywała na zasiłku macierzyńskim. Dziecko urodziła w ósmym miesiącu ciąży poprzez cesarskie cięcie. Na urlopie macierzyńskim przebywała do dnia 12 marca 1999 r.

Sąd pierwszej instancji ponadto ustalił, że wnioskodawczynie od 1996 r. prowadziła zarejestrowaną działalność gospodarczą polegającą na wykonywaniu kosztorysów budowlanych powykonawczych i dla biur projektów. Działalność tę prowadziła wspólnie z siostrą. W czasie, gdy wnioskodawczynie przebywała na zwolnieniu lekarskim, działalność gospodarczą wykonywała jej siostra. Ona także pozostając w stosunku pracy, prowadziła działalność gospodarczą i z tego tytułu nie płaciła żadnych składek. Wnioskodawczynie wyrejestrowała z dniem 28 lutego 1999 r. działalność gospodarczą.

Sąd pierwszej instancji ocenił, że niniejszej sprawie miała miejsce wyjątkowa sytuacja w postaci długotrwałej choroby skutkująca niezdolnością do pracy z powodu ciąży (od 25 marca 1998 r. do 12 marca 2000 r., w tym wychowywaniem dziecka od 7 listopada 1998r.), która pozwala przyjąć, iż w spornym okresie wnioskodawczynie rzeczywiście nie mogła wykonywać działalności gospodarczej, co

z kolei uzasadnia ustalenie, że nie podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wprawdzie w okresie objętym zaskarżoną decyzją wnioskodawczyni figurowała w ewidencji działalności gospodarczej jako przedsiębiorca, a zatem posiadała zewnętrzne przymioty przedsiębiorcy, lecz mimo że nie zgłaszała organowi rentowemu przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej uznać należy, że faktycznie zaprzestała prowadzenia działalności, wyłączając tym samym obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu. Na przełomie stycznia i lutego 1999 r. działalność prowadziła jej siostra. W tym czasie wnioskodawczyni sprawowała opiekę nad noworodkiem. Biorąc pod uwagę, że po jej stronie nie istniała - i to na długo przed spornym okresem - wola ciągłego prowadzenia działalności gospodarczej (kłopoty zdrowotne z donoszeniem ciąży powodujące długotrwałe zwolnienie od wykonywania pracy, konieczność przeprowadzenia cesarskiego cięcia, następnie opieka na dzieckiem), jak również fakt, że jeszcze w trakcie trwania urlopu macierzyńskiego działalność gospodarcza została wykreślona, Sąd pierwszej instancji uznał, iż w spornym okresie miała miejsce przerwa w prowadzeniu działalności gospodarczej, co uzasadnia uwzględnienie odwołania wnioskodawczyni. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, powoływane przez pełnomocnika organu rentowego orzeczenia Sądu Najwyższego w sprawie I UK 280/04 i III UZP 2/06 nie miały zastosowania w sprawie wobec jednoznacznego ustalenia, że wnioskodawczyni działalności gospodarczej nie prowadziła.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 13 maja 2009 r. zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego powyższy wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że oddalił odwołanie wnioskodawczyni od zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny uznał, że spór w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy osoba korzystająca z zasiłku macierzyńskiego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę i prowadząca w tym samym czasie pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu, a także zdrowotnemu w tytułu działalności gospodarczej.

Sąd Apelacyjny zważył, że od 1 stycznia 1999 r., tj. od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm., dalej jako „ustawa”) obowiązkowemu ubezpieczeniu podlegają osoby fizyczne będące pracownikami (art. 6 ust. 1 pkt 1). Obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu podlegają również osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą (art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy). Zgodnie z art. 13 pkt 4 tej ustawy obowiązek ubezpieczenia społecznego osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą powstaje z dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej i trwa do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Ustawodawca przewidział, iż obowiązkiem ubezpieczenia objęte są także osoby przebywające na urlopach wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński (art. 6 ust. 1 pkt 19), przy czym względem tych osób przymus ubezpieczenia istnieje tylko wówczas, gdy „nie mają one ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych” (art. 9 ust. 6 ustawy).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że podstawową zasadą obowiązującą w prawie ubezpieczeń jest objęcie ubezpieczeniem tylko z jednego tytułu. Ustawodawca przyjął przy tym, iż osoby będące pracownikami, spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym lub rentowym z innych tytułów, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z tytułu stosunku pracy. Niewątpliwie przerwa w świadczeniu pracy spowodowana przebywaniem na urlopie macierzyńskim nie powoduje utraty statusu pracownika.

Według Sadu Apelacyjnego, z literalnego brzmienia art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika jednakże, iż tytułem przymusowego ubezpieczenia pracownika na czas korzystania z urlopu macierzyńskiego i wychowawczego przestaje być pozostawanie w stosunku pracy, a staje się albo tylko owo przebywanie na urlopach albo aktualizuje inny tytuł ubezpieczenia. Ustawodawca wprowadził bowiem na czas opieki nad dzieckiem w miejsce stosunku pracy odrębny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w postaci zasiłku macierzyńskiego z chorobowego ubezpieczenia społecznego. Ma to swoje uzasadnienie, albowiem w okresie urlopu macierzyńskiego pracownik nie zachowuje prawa do wynagrodzenia. Oznacza to, że w razie przerwy w

świadczeniu pracy spowodowanej urodzeniem dziecka i sprawowaniem nad nim osobistej opieki brak jest po stronie pracownika środków celem uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne, które pochodzą w części z wynagrodzenia za pracę. Z kolei po stronie pracodawcy ze względu na brak świadczenia pracy przez pracownika nie istnieje obowiązek ponoszenia kosztów składki ubezpieczeniowej. Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w tym okresie finansuje w całości budżet państwa.

Sąd Apelacyjny uznał, że obowiązek ubezpieczenia emerytalno - rentowego wnioskodawczyni z chwilą skorzystania przez nią z urlopu macierzyńskiego przestał wpływać z zatrudnienia jako pracownika. Jednakże z uwagi na art. 9 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że warunkiem opłacania składek na fundusz emerytalny i rentowy przez budżet państwa jest w przypadku osób pobierających zasiłek macierzyński nieposiadanie innego tytułu do ubezpieczenia społecznego, wobec wnioskodawczyni obowiązek ubezpieczenia nie powstał z uwagi na korzystanie z urlopu macierzyńskiego. Wnioskodawczyni prowadziła w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego działalność gospodarczą. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można zgodzić się z oceną stanu faktycznego dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, który uznał, iż w okresie objętym zaskarżoną decyzją wnioskodawczyni zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej.

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, iż przy dokonywaniu oceny, czy dany podmiot prowadzi czy też nie prowadzi działalności gospodarczej, traktowanej jako przesłanka stwierdzenia podlegania obowiązkowi uiszczenia składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, powinno się zawsze brać pod uwagę wszystkie zgromadzone w sprawie dowody, które pozwolą na ustalenie faktycznej sytuacji zainteresowanego. Nie można bowiem wykluczyć możliwości rzeczywistego zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej przy braku wykreślenia wpisu z ewidencji działalności gospodarczej. Ocena, czy niewykonywanie działalności gospodarczej ma wpływ na obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, musi być poprzedzona ustaleniem, iż faktycznie działalność ta w ogóle nie była prowadzona w określonym przedziale czasowym.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007r., III UKN 133/06) ciężar dowodu istnienia rzeczywistej przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej spoczywa na ubezpieczonym.

Odnosząc się do zarzutów wnioskodawczyni w tej mierze Sąd Apelacyjny uznał, że ocena, czy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana, a więc także czy zaistniała przerwa w jej prowadzeniu, należy do sfery ustaleń faktycznych, a istnienie wpisu do ewidencji nie przesądza o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej, jednakże wpis ten prowadzi do domniemania prawnego, według którego osoba wpisana do ewidencji, która nie zgłosiła zawiadomienia o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, jest traktowana jako prowadząca taką działalność. W konsekwencji domniemywa się, że skoro nie nastąpiło wykreślenie działalności gospodarczej z ewidencji, to działalność ta była faktycznie prowadzona i w związku z tym istniał obowiązek zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 198, z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz.309 oraz z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 311). Domniemanie to może być obalone w drodze przeprowadzenia przeciwdowodu, który obciąża stronę twierdzącą o faktach przeciwnych twierdzeniom wynikającym z domniemania. W rezultacie ciężar dowodu wystąpienia przesłanek uzasadniających ustanie obowiązku ubezpieczenia społecznego (rzeczywistego zaistnienia przerwy w prowadzeniu działalności) obciąża tę stronę, która z faktu tego wywodzi skutki prawne w zakresie ustania obowiązku ubezpieczenia.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z akt sprawy wynika, że w prowadzonym przez organ rentowy postępowaniu wyjaśniającym wnioskodawczyni nie złożyła stosownych oświadczeń i dokumentów wyjaśniających, uniemożliwiając tym samym dokonanie na tym etapie weryfikacji obowiązku ubezpieczeniowego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Okoliczności związane z prowadzeniem przez skarżącą tej działalności były przedmiotem postępowania dowodowego przed Sądem pierwszej instancji w celu ustalenia rzeczywistego przebiegu spornego okresu podlegania wnioskodawczyni ubezpieczeniu społecznemu osób

prowadzących działalność gospodarczą. Postępowanie przed organem rentowym nie miało zatem decydującego wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji opierając się na zeznaniach siostry wnioskodawczyni przyjął, iż H. Z. nie wykonywała żadnych czynności w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Pominął natomiast fakt, iż wnioskodawczyni dokonała zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego za sporny okres w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, jak również rozliczyła się za dwa miesiące 1999r. Nie zgłosiła również ani w organie rentowym ani ewidencyjnym przerwy bądź zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, powyższe wskazuje, iż wnioskodawczyni wykonywała czynności mające związek z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą. Okoliczność, iż w tym czasie nie realizowała zadań związanych ściśle z przedmiotem prowadzonej działalności gospodarczej, nie przesądza, iż zaprzestała wykonywania działalności gospodarczej, zwłaszcza że wykonywała w tym czasie inne czynności w ramach działalności gospodarczej. Przedsiębiorca bowiem swobodnie decyduje, czy i kiedy podejmuje się wykonania zadań związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uznał - odmiennie niż Sąd pierwszej instancji - że wnioskodawczyni nie przedstawiła skutecznego dowodu, który pozwoliłby przyjąć, iż w spornym okresie zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej. Wnioskodawczyni zwraca co prawda uwagę na pominięcie przy rozstrzyganiu sprawy istotnych, w jej ocenie, dla wyniku postępowania kwestii związanych z pochodzącymi od organu rentowego informacjami odnośnie do nieistnienia obowiązku ubezpieczeniowego w spornym okresie, jednakże nie formułuje w tym zakresie zarzutów z przytoczeniem właściwych przepisów postępowania.

Sąd Apelacyjny przyjął, iż wnioskodawczyni wyczerpała dyspozycję art. 9 ust. 6 ustawy i w spornym okresie zaktualizował się wobec niej przymus ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Nie jest bowiem uzasadnione, by budżet państwa finansował składki na ubezpieczenie społeczne osoby pobierającej zasiłek macierzyński i jednocześnie prowadzącej działalność

gospodarczą. Taki pogląd prawny wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie II UK 175/02 (OSNP 2004r. Nr 1, poz. 9) oraz w wyroku z dnia 14 czerwca 2005 r. w sprawie I UK 280/04 (OSNP z 2006r. Nr 3-4, poz. 61). Linia orzecznicza została potwierdzona uchwałą podjętą w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2006 r. w sprawie III UZP 2/06, w której przyjęto, iż osoby, które w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego pozostają w stosunku pracy i równocześnie prowadzą pozarolniczą działalność, podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu prowadzenia tej działalności.

Wnioskodawczyni zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, w której zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego:

1) art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 6 ust. 1 pkt 19 w zw. z art. 9 ust. 6, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym w 1999 r. w związku z art. 6 k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że wpis do ewidencji działalności gospodarczej przedsiębiorcy prowadzącego działalność w ramach spółki cywilnej, mimo braku osobistego wykonywania działalności gospodarczej i faktycznego zaprzestania wykonywania tej działalności, powoduje odrębny tytuł obowiązkowego ubezpieczenia społecznego ubezpieczonej w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, mimo że działalność ta nie była wykonywana osobiście przez ubezpieczoną, ubezpieczona faktycznie zaprzestała wykonywania działalności gospodarczej w okresie przebywania na zasiłku macierzyńskim z uwagi na sprawowanie osobistej opieki nad noworodkiem, nie przejawiała woli prowadzenia działalności gospodarczej, a formalne wyrejestrowanie działalności z uwagi na długotrwałe jej niewykonywanie nastąpiło w krótkim czasie w stosunku do daty rozpoczęcia urlopu macierzyńskiego. Ponadto wadliwość zaskarżonego wyroku w zakresie wskazanych uchybień prawa materialnego wiąże się również i wyraża w naruszeniu reguł prawidłowego rozkładu ciężaru dowodu, gdyż mimo że skarżąca udowodniła brak podstaw do podlegania obowiązkom emerytalno - rentowym w spornym okresie, Sąd Apelacyjny zanegował przyjęcie, że w spornym zakresie zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej.;

2) art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 6 kc oraz w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 6 ust. 1 pkt 19 w zw. z art. 9 ust. 6, art. 12 ust.1 oraz art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym w 1999 r. oraz w związku z art. 64 ust. 1 Konstytucji RP poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, wynikające z :

a/ pominięcia kontekstu, że w dacie powstania potencjalnego obowiązku ubezpieczeń społecznych przez matki przebywające na zasiłku macierzyńskim i figurujące formalnie w rejestrach ewidencji działalności gospodarczej, organ rentowy w stosunku do tych ubezpieczonych powszechnie i oficjalnie głosił stanowisko o obowiązku opłacania przez nie jedynie składek zdrowotnych z jednoczesną informacją o braku obowiązku opłacania pozostałych składek (niezaprzeczone w toku postępowania przez ZUS), a zastosowanie się przez zainteresowane do tej interpretacji ZUS powoduje post factum dotkliwe dla ubezpieczonych konsekwencje, w tym finansowe. Powyższe naruszenie przepisów stoi w oczywistej sprzeczności z konstytucyjną gwarancją wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP -zasadą państwa prawnego, która wyklucza możliwość obciążania obywateli skutkami uprzednio oficjalnie wyrażanej przez organ rentowy informacji o praktyce stosowania prawa, która po wielu latach może okazać się odmienna.

b/ obciążenia ubezpieczonej konsekwencją stanowienia „złego prawa” przez prawodawcę tj. takiego sformułowania norm prawnych, które budzi poważne wątpliwości interpretacyjne zarówno organu bezpośrednio stosującego prawo (organ rentowy) , doktryny jak i sądów powszechnych i Sądu Najwyższego.

Wskazując na powyższe podstawy kasacyjne wniosła o „uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw.

Trafnie stwierdził Sąd Apelacyjny, że ocena, czy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana, a więc także czy zaistniała przerwa w jej prowadzeniu, należy do sfery ustaleń faktycznych, a istnienie wpisu do ewidencji nie przesądza o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej, jednakże wpis

ten prowadzi do domniemania prawnego, według którego osoba wpisana do ewidencji, która nie zgłosiła zawiadomienia o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, jest traktowana jako prowadząca taką działalność. W konsekwencji domniemywa się, że skoro nie nastąpiło wykreślenie działalności gospodarczej z ewidencji, to działalność ta była faktycznie prowadzona i w związku z tym istniał obowiązek zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 198, z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 309 oraz z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 311). Domniemanie to może być obalone w drodze przeprowadzenia przeciwdowodu, który obciąża stronę twierdzącą o faktach przeciwnych twierdzeniom wynikającym z domniemania.

Sąd Apelacyjny ustalił, że wnioskodawczyni wykonywała w spornym okresie czynności mające związek z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą. Okoliczność, iż w tym czasie nie realizowała zadań związanych ściśle z przedmiotem prowadzonej działalności gospodarczej, nie przesądza, zdaniem Sądu Apelacyjnego, iż zaprzestała wykonywania działalności gospodarczej, zwłaszcza że wykonywała w tym czasie inne czynności w ramach działalności gospodarczej.

Te ustalenia faktyczne nie zostały skutecznie podważone niniejszą skargą kasacyjną, w której nie podniesiono zarzutów naruszenia przepisów postępowania, które mogły mieć na wynik sprawy. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przy podniesionym w skardze kasacyjnej zarzucie naruszenia tylko prawa materialnego, nie można brać pod uwagę zawartych w jej uzasadnieniu argumentów polemizujących z dokonaną przez sąd drugiej instancji oceną dowodów (wyrok z dnia 2 października 1997 r. sygn. akt II CKN 360/97). Tymczasem skarżąca w uzasadnieniu kasacyjnej podstawy naruszenia wskazanych w niej przepisów prawa materialnego podnosi, że z ustaleń poczynionych przez Sąd drugiej instancji wynika, że „ w okresie objętym sporem, tj. za okres od 1.01.1999 r. do 28.02.1999 r. skarżąca nie była w stanie i nie miała obiektywnie realnej możliwości wykonywania działalności gospodarczej” oraz że „po jej stronie nie istniała, i to na długo przed spornym okresem, wola ciągłego

prowadzenia działalności gospodarczej”. Argumenty te nie mogą być brane pod uwagę przy ocenie zasadności naruszenia zaskarżonym wyrokiem wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego, a Sąd Najwyższy jest związany wskazanymi wyżej ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez Sąd Apelacyjny. Te zaś są takie, że wnioskodawczyni w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego pozostawała w stosunku pracy i prowadziła w tym czasie działalność gospodarczą. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 23 maja 2006 r. III UZP 2/06 (OSNP 2007/1-2/20) przyjął, że osoby, które w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego pozostają w stosunku pracy i równocześnie prowadzą pozarolniczą działalność podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia tej działalności (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powyższej uchwały stwierdził między innymi, że: „Nie ma bowiem wątpliwości, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, podlegają: pracownicy - od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku (art. 13 pkt 1 ustawy systemowej), osoby prowadzące działalność pozarolniczą - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności (art. 13 pkt 4), osoby pozostające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego - od dnia spełnienia warunków, o których mowa w art. 9 ust. 6, do dnia zaprzestania spełniania tych warunków (art. 13 pkt 13). W dalszym ciągu oznacza to, że ustawodawca przyjął zasadę pierwszeństwa obowiązkowego ubezpieczenia z jednego - pracowniczego - tytułu, stanowiąc w art. 9 ust. 1 ustawy, że osoby będące pracownikami, „spełniające jednocześnie warunki do objęcia ich obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów”, są obejmowane ubezpieczeniami tylko z jednego (pracowniczego) tytułu. W stosunku do osób przebywających na urloпах wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, obowiązek ubezpieczenia z tego tytułu pojawia się tylko wtedy, gdy "nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych" (art. 9 ust. 6 w związku z art. 6

ust. 1 pkt 19 ustawy systemowej). Z powyższego wynika, że osoby przebywające na urloпах macierzyńskim i wychowawczym, mające inny jeszcze, niż korzystanie z tych urloпów, tytuł rodzący obowiązek ubezpieczenia (np. prowadzenie działalności pozarolniczej), nie podlegają obowiązkowi ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy, ale z mocy art. 6 ust. 1 pkt 5.

Niewątpliwie w okresach urloпów macierzyńskiego (art. 180 k.p.) i wychowawczego (art. 186 k.p.), których udzielenie jest obowiązkiem pracodawcy, pracownicy są zwolnieni z obowiązku świadczenia pracy. Za czas tych urloпów pracownik nie zachowuje prawa do wynagrodzenia, otrzymując z tego tytułu świadczenia z zabezpieczenia społecznego - zasiłek macierzyński, albo dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urloпу wychowawczego, rekompensujące w jakiejś mierze niepobieranie wynagrodzenia. Fakt, że przerwy w świadczeniu pracy z tytułu urodzenia dziecka i sprawowania nad nim osobistej opieki nie powodują utraty statusu pracownika (rozumianego w art. 8 ust. 1 ustawy systemowej jako "osoba pozostająca w stosunku pracy") nie może jednak prowadzić do wniosku, że pozostaje "w mocy" pracowniczy tytuł ubezpieczenia. Trzeba przypomnieć, że stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy systemowej, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - ponoszą w równych częściach ubezpieczony i płatnik (pracodawca). Ze względu na to, że podczas pobierania zasiłku macierzyńskiego i zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, pracownik nie zachowuje prawa do wynagrodzenia, należy przyjąć, że ustał tytuł do podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego ze stosunku pracy. Tak więc przerwy w świadczeniu pracy z tytułu urodzenia dziecka i sprawowania nad nim osobistej opieki mają po stronie pracownika ten skutek, że nie ma on obowiązku uiszczenia składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Obowiązku tego nie ma również pracodawca ze względu na nieświadczenie pracy przez pracownika - art. 16 ust. 8 ustawy systemowej, który stanowi, że w przypadku takich osób, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansuje w całości budżet państwa. Z powyższego wynika, że ustawodawca na czas opieki nad dzieckiem, w miejsce stosunku pracy (mimo jego formalnego trwania), wprowadził odrębny tytuł obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w postaci pobierania zasiłku macierzyńskiego i zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Skoro zgodnie z art. 9 ust. 6 ustawy systemowej, osoby przebywające na urloпах wychowawczych i pobierające zasiłek macierzyński, albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych, a obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność oraz osoby z nimi współpracujące (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej), to w sytuacji gdy obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych przestał wpływać z zatrudnienia, a powstał z uwagi na korzystanie z urlopu wychowawczego i pobierania zasiłku macierzyńskiego, albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego - pojawia się nowy tytuł obowiązkowego ubezpieczenia ze względu na prowadzenie pozarolniczej działalności. Tytuł ten, tym samym "eliminuje" dotychczasowe ubezpieczenie z tytułu korzystania z urlopu wychowawczego i pobierania zasiłku macierzyńskiego, albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego."

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni podziela tezę tej uchwały i argumentację przedstawioną w jej uzasadnieniu, uznając ją za aktualną i mającą w pełni zastosowanie także w odniesieniu do stanu prawnego miarodajnego dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W rezultacie należy przyjąć, że wnioskodawczyni podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 1999 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.